

Da Costaplein 3

hier woonde
ANTONI DE VRIES
vermoord in
SACHSENHAUSEN
op 03-05-1942
57 jaar oud

Antoni de Vries werd geboren op 23 maart 1885 in Kampen. Zijn ouders waren Wouterus de Vries en Lamberta Jacoba Brouwer. Antoni doorliep een militaire carrière. In mei 1938 werd hij als kolonel der Infanterie benoemd tot commandant van de Achtste Infanteriebrigade alhier, onderdeel van het Vierde legerkorps. In 1939 werd hij benoemd tot commandant van het garnizoen Amersfoort. Hij vocht aan de Grebbelinie, trok zich terug via Utrecht en Montfoort. Antoni trouwde op 28 september 1911 in Goor met Sjoerdje Wierdena Cats. Zij overleed in 1973. Uit dit huwelijk werd een zoon geboren, Volkert W.L. de Vries (1913-1989). Antoni sloot zich na de overrompeling van Nederland in mei 1940 door Duitse troepen aan bij de verzetsorganisatie De Ordedienst, een groep militairen die meenden rust en orde te moeten handhaven na een snel vertrek van de Duitsers. Geleidelijk werd vooral verzetswerk verricht met als doel afbreuk doen aan de vijand. Hij werd benoemd tot Commandant Ordedienst Oost-Utrecht, er waren 9 onderdelen, o.a. Amersfoort (commandant R. Leopold), Wijk bij Duurstede en Zeist. In de loop van 1941 werden na infiltratie in de Ordedienst door Duitsers 130 leden gearresteerd. Antoni werd op 22 augustus 1941 in Amersfoort op het Da Costaplein opgepakt en overgebracht naar de strafgevangenis te Utrecht en Scheveningen (Oranjehotel). In maart en april 1942 werden de processen gevoerd, "1ste OD-proces, groep Westerveld" in het Paviljoen "De Hooge Witte". Op 8 april 1942 kwam in Kamp Amersfoort de uitspraak: alle 72 leden van de Ordedienst werden ter dood veroordeeld. De aanklachten betroffen woordbreuk, spionage en wapenbezit. Na nog enkele weken gevangen te hebben gezeten op het Wolvenplein te Utrecht is de groep van 72 op transport gesteld naar Duitsland en op 3 mei 1942 in Sachsenhausen gefusilleerd. Antoni is gecremeerd, het is niet bekend wat er met de asresten is gebeurd. Antoni de Vries staat genoteerd in de Erelijst der Gevallen 1940-1945, hem werd het Verzetshedenkingskruis toegekend. Zijn naam staat ook vermeld op het monument in "Rustenburg" in Amersfoort.

Van Campenstraat 27

hier woonde
PIET RUBENS
vermoord in SOEST
op 23-04-1945
25 jaar oud

Piet Rubens is geboren op 2 januari 1920 in Hilversum. Piet is de zoon van Bernard Rubens en Julia Samson en heeft nog 3 broers en 3 zussen. Moeder Julia overleed in 1925. Het lukte vader Bernard niet om hun kinderen alleen op te voeden en is in 1926 ontheven uit de ouderlijke macht. Vader is opgenomen in het Apeldoornsche Bosch. De kinderen Rubens zijn uit huis geplaatst en groeiden verder op in het joodse kindertehuis de Berg Stichting in Laren waar de oudsten hun MULO diploma haalden. Piet ging naar de ambachtsschool en was later van beroep machinebankwerker. In Amersfoort woonde de ongehuwde Piet op dit adres in bij de joodse familie Aptroot totdat hij moest onderduiken. Uit het militieregister van januari 1939 weten we dat Piet 'geschikt' en 'Gewoon Dienstplichtig' (G.D.) is bevonden door de krijgsraad voor de onbereden artillerie en de infanterie.

In de oorlog maakte Piet deel uit van de gewapende illegale groep van Jan Braam, die aan het hoofd stond van de Binnenlandse Strijdkrachten in Liendert. Op maandag 23 april 1945 raakte de verzetsgroep bij de boerderij van Braam op de Schothorsterlaan verzeild in een vuurgevecht met Duitse militairen met de bevrijders op 600 meter afstand. Verschillende verzetsmensen kwamen daar om het leven. Piet wist te ontkomen, maar is later toch nog ontdekt en tijdens zijn vlucht alsnog gepakt. Tussen Hoogland en Soest is Piet door een Duitse onderofficier doodgeschoten. Piet is begraven in Soest.

Van Campenstraat 19

hier woonde
CORNELIS HUISZOOM
vermoord in
SACHSENHAUSEN
op 03-05-1942
42 jaar oud

Cornelis Huiszoon is geboren op 17 september 1899 in Veere. In 1928 trouwde Cornelis met Martha Hol en samen kregen zij een zoon en dochter en later zeven kleinkinderen. Als militair was hij sergeant-majoor instructeur infanterie. Cornelis was lid van de Ordedienst (O.D.) Lidmaatschap van de Ordedienst betekende voor de Duitsers ook verzet "tegen het Duitse Rijk" en daardoor automatisch verdacht. De verdachten in het eerste Ordedienstproces, waaronder Cornelis, zijn tussen 7 maart en 7 november 1941 gearresteerd. De verdachten zijn in Scheveningen in de cellenbarakken van het Oranjehotel opgesloten. In maart 1942 is deze groep naar kamp Amersfoort getransporteerd. In kamp Amersfoort is het haar terstond gemillimeterd en zijn kampuniform, putties, veldmuts, overjas en klompen verstrekt. De gevangenen rooiden en zaagden bomen en sjouwden zand.

Op 27 maart 1942 is Cornelis samen met 84 andere gevangenen in burgerkleding per vrachtwagen naar het Berghotel gebracht voor het eerste Ordedienstproces. Cornelis is beschuldigd van spionage, verboden wapenbezit en deelname aan een geheime organisatie gericht tegen het Duitse Rijk. De verhoren waren heel kort, omdat alle gevangenen al toegegeven hadden lid te zijn van de Ordedienst. De eigenlijke berechting vond plaats op 8 april 1942 in de SS-kantine van Kamp Amersfoort. De aanklager achtte de feiten bewezen ondanks schamele bewijsvoering. Alle beklaagden zijn daarna opgesloten in de B-vleugel van barak vier in Kamp Amersfoort. De slotzitting van het proces vond plaats op 11 april 1942. De uitspraak luidde de doodstraf voor Cornelis Huiszoon.

's Middags mocht Cornelis naar huis schrijven vanuit de strafgevangenis in Utrecht. Op 1 mei 1942 ging Cornelis via Arnhem op transport naar Duitsland en schreef hij zijn afscheidsbrief. Op 2 mei kwam hij om zes uur aan in Sachsenhausen en is na het appél in de bunker opgesloten. De volgende ochtend, 3 mei 1942, is Cornelis in alle vroegte naar het executie terrein gebracht waar hij in een groep van ongeveer twaalf man is gefusilleerd.

Kapelweg 55

hier woonde
ROSA MEYER-WERNER
vermoord in
AUSCHWITZ
op 05-02-1943
69 jaar oud

Rosa Meyer-Werner werd geboren op 10 april 1873 in Deutsch Krone (nu Walcz in Polen). Zij huwde met Hermann Meyer in 1885 en is weduwe van hem sinds 1930. In 1931 woont Rosa in bij familie Meyer op de Gipsstrasse 23 in Berlijn. Vanwege haar vlucht uit Duitsland in 1935 is zij stateloos. Zoon Werner vertrekt in 1939 naar Johannesburg. In oktober 1941 en juli 1942 bood Rosa zich via een advertentie in de Amersfoortsche Courant aan als “gediplomeerd coupeuse voor elegant maatwerk van japonnen en mantels tegen billijke prijzen”. Rosa vertrok gedwongen naar Amsterdam in augustus 1942. Haar eigendommen in de woning op de Kapelweg 55, met geschatte waarde van dertig gulden, zijn in beslag genomen op 31 augustus 1942. In Amsterdam verbleef zij in Asterdorp op Blauwe Distelweg 22 hs. Vanaf dat adres is zij op 27 januari 1943 naar Kamp Vught overgebracht en vervolgens op 29 januari 1943 naar Kamp Westerbork. Met transport nummer 48 werd zij op 2 februari 1943 naar Auschwitz gedeporteerd en daar op 5 februari 1943 vermoord.

Tollenslaan 1

hier woonde
WILLEM VAN HUNNIK
vermoord in
TREYSA
op 03-05-1945
45 jaar oud

Willem van Hunnik is geboren op 17 november 1899 in Rhenen. Hij is getrouwd met Catharina Ramm en samen hebben zij vijf jonge kinderen. Willem kwam uit een boerengezin en ging al jong het leger in.

Hij begon zijn militaire loopbaan als kanonnier bij het Korps Rijdende Veldartillerie in september 1917. Hij bleef gedurende 24 jaar in militaire dienst en hij stond bekend als een groot militair ruiter en paardendresseur. Zijn kennis van paarden was binnen de artillerie van grote waarde.

Vanaf november 1920 is hij wachtmeester der eerste klasse bij de Koninklijke landmacht. Na de capitulatie in 1940 is er geen actief Nederlands leger meer en met terugwerkende kracht krijgt Willem eervol ontslag. Sinds het begin van de Tweede Wereldoorlog is hij actief in de ondergrondse. Als gevolg van verraad is hij halverwege 1943 in Maartensdijk gearresteerd en door de vijand van zijn vrijheid beroofd. Oud-militairen die, ondanks een uitdrukkelijk verbod, deelnamen aan het verzet, zijn gedeporteerd naar een tuchthuis voor buitenlandse militairen in Treysa (deel van de gemeente Schwalmstadt in de deelstaat Hessen). Tot het einde van de oorlog is Willem in vijandelijke concentratiekampen gevangen gehouden.

Willem van Hunnik maakt de bevrijding in Duitsland nog net mee. De Amerikanen brengen de verzwakte Willem naar een hospitaal. Willem van Hunnik is gestorven door mishandeling en uitputting in Treysa op 3 mei 1945. Zijn laatste rustplaats is op het Nederlands ereveld op de begraafplaats Waldfriedhof in het stadsdeel Oberrad van Frankfurt am Main. Postuum kreeg Willem van Hunnik het verzetshedenkingskruis in 1983.

Van Marnixlaan 41

hier woonde
OSWALD REINHOLD WILHELM
ASSMANN
vermoord in
VARSSEVELD
op 02-03-1945
57 jaar oud

Oswald Reinhold Wilhelm Assmann werd geboren op 9 mei 1887 in Tegelen. Oswald was - in zijn tweede huwelijk - getrouwd met Hendrika Christina Tolhuis. Zijn beroep was metaalwaren- en kartonfabrikant. Vrij Nederland gebruikte zijn woning als koeriersadres. Hij probeerde het lot van gevangenen in Kamp Amersfoort te verzachten door voedselpakketten en kledingstukken te verstrekken. Sinds begin 1944 vermenigvuldigde hij het illegale nieuwsbulletin Geallieerd Nieuws. Een paar maanden later begon hij op basis van nieuws van de BBC zelf een bulletin te maken onder de titel 'Goeden morgen hier is Londen' en 'Goeden morgen hier is de zender Herrijzend Nederland'. De ondergedoken student Jan de Vries - wonende Koningin Sophialaan 4 - hielp hem daarbij. Bij een inval op 20 februari 1945 in de woning van Assmann werden beide mannen opgepakt nadat de gestencilde bulletins en materiaal om die te produceren werden gevonden. Samen met 44 anderen werden zij, bij de boerderij van de familie Kraaijenbrink, op 2 maart 1945 gefusilleerd als represaille voor de liquidatie van vier Duitse militairen. Hun namen staan vermeld op monumenten aan de Rademakersbroek en de Prinses Irenestraat in Varsseveld. Assmann staat tevens vermeld op het oorlogsmonument in Tegelen. .

Van Marnixlaan 40

hier woonde
GERRIT JONKMAN
vermoord in
AMERSFOORT op
23-04-1945
59 jaar oud

Gerrit Jonkman is geboren op 29 mei 1885 in Wolvega. Hij was procuratiehouder bij de Rotterdamsche Bank. Bij een doorzoeking van het bankgebouw is in de kamer van de directeur, Petrus Rogaar, een groot aantal papieren gevonden, waarop bedragen stonden vermeld die aan spoorwegstakers moesten worden uitbetaald. In de boeken van Gerrit zijn ook dergelijke lijsten aangetroffen.

De Duitsers beweerden dat ze een wapenopslagplaats in het bankgebouw hadden gevonden, maar de familie van de directeur spreekt dat tegen. Zowel Jonkman als Rogaar zijn op 21 april 1945 opgepakt en weggevoerd naar villa 't Huys te Kalkwegh aan de Laan 1914 en daar in de kelder opgesloten. Hier bevond zich op dat moment ook de politieman G.N. van Asperen. De villa behoorde tijdens de oorlog functioneel tot Kamp Amersfoort. In deze kelder bevonden zich ook reeds de verzetsmensen Ariën Adrianus Gorter en Nicolaas Waalewijn. Tijdens diezelfde nacht zijn opnieuw twee gevangenen in de kelder gebracht: vader en zoon Gerrit en Catharinus van 't Eind.

Op 23 april 1945 is Gerrit Jonkman, met zijn vijf medegevangenen, in de tuin van de villa gefusilleerd en daar begraven. Gerrit is herbegraven op de Erebegraafplaats Rusthof in Leusden.

Van Lenneplaan 8

hier woonde
META FÜRSTENBERG -SCHWAB
vermoord in
SOBIBOR
op 16-04-1943
78 jaar oud

Meta Fürstenberg-Schwab is geboren op 19 juni 1864 in Würzburg, Duitsland. Zij was weduwe. Meta woonde later in Berlijn aan de Nestorstrasse 17, volgens een adresboek van 1931.

Vanwege haar vlucht uit Duitsland, samen met haar dochter Henriëtte Freund-Fürstenberg en kleindochter Klara Freund, was zij stateloos. Meta is samen met haar dochter Henriëtte op 16 maart 1943 opgepakt en weggevoerd naar Kamp Westerbork. Met transport nummer 58 is Meta op 13 april 1943 naar Sobibor gedeporteerd en daar vermoord op 16 april 1943.

Van Lenneplan 8

hier woonde
**HENRIËTTE FREUND -
FÜRSTENBERG**
vermoord in
AUSCHWITZ
op 10-09-1943
56 jaar oud

Henriëtte Freund-Fürstenberg is geboren op 19 juli 1887 in Berlijn. Zij was weduwe van Karl Freund. Vanwege haar vlucht uit Duitsland, samen met haar moeder Meta Fürstenberg-Schwab en haar dochter Klara was zij stateloos. Henriëtte is samen met haar moeder Meta opgepakt en weggevoerd naar Kamp Westerbork. Met transport nummer 75 is Henriëtte op 13 april 1943 naar Auschwitz gedeporteerd en daar vermoord op 10 september 1943.

Van Lenneplan 8

hier woonde
KLARA FREUND
vermoord in
AUSCHWITZ
op 22-10-1943
18 jaar oud

Klara Sara Freund is geboren op 13 december 1924 in Berlijn-Lichterfelde. Zij is een dochter van Karl Freund en Henriëtte Fürstenberg. Haar vader was al overleden. Samen met haar moeder en grootmoeder Meta Fürstenberg-Schwab is Klara gevlucht uit Duitsland en daardoor stateloos. Volgens akte 452 van het Ministerie van Justitie en de archieven van Kamp Westerbork is Klara op 22 oktober 1943 in Auschwitz vermoord. Waarschijnlijk is Klara met transport nummer 79 op 19 oktober 1943 naar Auschwitz gedeporteerd.

Van Lenneplan 10

hier woonde
LEVIE VELLEMAN
vermoord in
MIDDEN-EUROPA
op 31-03-1944
51 jaar oud

Levie Velleman is geboren op 15 september 1892 in Leeuwarden. Hij trouwde met Margaretha Cohen en samen hadden zij vier kinderen. Levie was handelsreiziger van beroep. In september 1940 verhuisde het gezin van Rotterdam naar Amersfoort. Samen met zijn vrouw Margaretha en de twee jongste kinderen Willem Hartog en Eliseba Esther is Levie tussen 3 en 5 oktober 1942 opgepakt en weggevoerd naar Kamp Westerbork. De twee oudste dochters Margarita Henriëtte en Marianna Rosa zijn later opgepakt in Leiden en vanuit Kamp Westerbork gedeporteerd naar Sobibor. Met transport nummer 32 is Levie op 30 oktober 1942 naar Auschwitz gedeporteerd. Van daaruit is hij onder erbarmelijke omstandigheden tewerkgesteld in Duitse fabrieken. Volgens akte 58 van het Ministerie van Justitie is hij op 31 maart 1944 ergens in Midden-Europa (Silezië) vermoord.

Van Lenneplan 10

hier woonde
**MARGARETHA VELLEMAN-
COHEN**
vermoord in
AUSCHWITZ
op 02-11-1942
41 jaar oud

Margaretha Velleman-Cohen is geboren op 18 februari 1901 in Leiden. Zij trouwde met Levie Velleman. Margaretha haar broer Salomon woonde ook in Amersfoort, Daltonstraat 31. Samen met haar man en de twee jongste kinderen Willem Hartog en Eliseba Esther is Margaretha tussen 3 en 5 oktober 1942 opgepakt en weggevoerd naar Kamp Westerbork. Margaretha haar twee oudste dochters Margarita Henriëtte en Marianna Rosa kregen in augustus 1942 onderdak bij haar zus Elisabeth Cohen. Deze zus had samen met haar echtgenoot Nathan Italie de dagelijkse leiding over het joods weeshuis in Leiden. Margaretha is met transport nummer 32 op 30 oktober 1942 naar Auschwitz gedeporteerd. Volgens akte 319 van het Ministerie van Justitie is Margaretha daar op 2 november 1942 vermoord.

Van Lenneplan 10

hier woonde
**MARGARITA HENRIËTTE
VELLEMAN**
vermoord in
SOBIBOR
op 26-03-1943
18 jaar oud

Margarita Henriëtte Velleman is geboren op 4 maart 1925 in Rotterdam. Zij is een ongehuwde dochter van Levie Velleman en Margaretha Velleman-Cohen. In Amersfoort zat Margarita op de openbare meisjesschool U.L.O. Vanaf 14 augustus 1942 woonde Margarita in bij haar tante Elisabeth, zus van moeder, en oom Nathan Italie-Cohen in Leiden. Elisabeth en Nathan Italie hadden de dagelijkse leiding over het joods weeshuis in Leiden. Het joods weeshuis in Leiden is op 17 maart 1943 ontruimd. De politie trof 51 kinderen en 9 personeelsleden aan in het weeshuis. Een aantal bewoners is tijdig ondergedoken. Margarita is samen met haar zus Marianna weggevoerd naar Kamp Westerbork. Met transport nummer 55 is Margarita op 23 maart 1943 gedeporteerd naar Sobibor en daar vermoord op 26 maart 1943. Haar ouders, jongere broer Willem Hartog en jongste zusje Eliseba Esther zijn gedeporteerd naar Auschwitz.

Van Lenneplan 10

hier woonde
MARIANNA ROSA VELLEMAN
vermoord in
SOBIBOR
op 26-03-1943
16 jaar oud

Marianna Rosa Velleman is geboren op 6 september 1926 in Rotterdam. Zij is een ongehuwde dochter van Levie Velleman en Margaretha Velleman-Cohen. In Amersfoort zat Marianna op de openbare meisjesschool U.L.O. Vanaf 14 augustus 1942 woonde Marianna in bij haar tante Elisabeth, zus van moeder, en oom Nathan Italie-Cohen in Leiden. Elisabeth en Nathan Italie hadden de dagelijkse leiding over het joods weeshuis in Leiden. Het joods weeshuis in Leiden is op 17 maart 1943 ontruimd. De politie trof 51 kinderen en 9 personeelsleden aan in het weeshuis. Een aantal bewoners is tijdig ondergedoken. Marianna is samen met haar zus Margarita weggevoerd naar Kamp Westerbork. Met transport nummer 55 is Marianna op 23 maart 1943 gedeporteerd naar Sobibor en daar vermoord op 26 maart 1943. Haar ouders, jongere broer Willem Hartog en jongste zusje Eliseba Esther zijn gedeporteerd naar Auschwitz.

Van Lenneplan 10

hier woonde
WILLEM HARTOG VELLEMAN
vermoord in
AUSCHWITZ
op 02-11-1942
14 jaar oud

Willem Hartog Velleman is geboren op 23 december 1927 in Rotterdam. In Amersfoort zat Willem op de Handelsdagschool. Samen met zijn ouders Margaretha en Levie Velleman en zijn jongste zusje Eliseba Esther is Willem Hartog tussen 3 en 5 oktober 1942 opgepakt en weggevoerd naar Kamp Westerbork. Met transport nummer 32 zijn zij alle vier op 30 oktober 1942 naar Auschwitz gedeporteerd. Volgens akte 321 van het Ministerie van Justitie is Willem Hartog daar op 2 november 1942 vermoord. Twee oudere zussen van Willem, Margarita en Marianna, zijn gedeporteerd naar Sobibor.

Van Lenneplan 10

hier woonde
ELISEBA ESTHER VELLEMAN
vermoord in
AUSCHWITZ
op 02-11-1942
6 jaar oud

Eliseba Esther Velleman is geboren op 8 juli 1936 in Rotterdam. In Amersfoort zat Eliseba op de voorbereidende Montesorieschool. Haar nichtje Marjan en neefjes Hartog en Wolf Cohen waren haar klasgenoten.

Samen met haar ouders Margaretha en Levie Velleman en haar broer Willem is Eliseba tussen 3 en 5 oktober 1942 opgepakt en weggevoerd naar Kamp Westerbork. Met transport nummer 32 zijn zij alle vier op 30 oktober 1942 naar Auschwitz gedeporteerd. Volgens akte 320 van het Ministerie van Justitie is Eliseba Esther daar op 2 november 1942 vermoord. Twee oudere zussen van Eliseba, Margarita en Marianna, zijn gedeporteerd naar Sobibor.

Vondellaan 21

hier woonde
**GERARD CATHARINUS VAN
GROOTHEEST**
vermoord in
SACHSENHAUSEN
op 11-05-1942
23 jaar oud

Gerard Catharinus van Grootheest, roepnaam Boy, is geboren op 12 oktober 1918 in Utrecht. Hij is een zoon van Rijk van Grootheest en Anna Schimmel. Zijn ouders woonden in Soerabaja, waar Gerard en zijn jongere broer Hans naar school gingen. Gerard kwam vlak voor de oorlog terug naar Nederland om tandheelkunde te studeren in Utrecht. In Amersfoort woonde Gerard in bij zijn oom en tante aan de Vondellaan 21. Tante Klaasje Wijk-Schimmel is een zus van zijn moeder. Haar echtgenoot Jan Wijk was directeur van de Levensverzekeringen Maatschappij 'Ons Belang' en van de spaarbank 'Onderlinge Voorzorg'. Samen hadden zij een zoon met roepnaam Jan die zijn vader opvolgde als directeur. Behalve een flamboyante student was Gerard ook de leider van de Chemische Dienst in Amersfoort. Hij steunde illegale berichtgeving aan Engeland en verspreidde illegale geschriften. Gerard is wegens spionage en wapenbezit gearresteerd en zat van 23 september 1941 tot 30 maart 1942 in cel 461 van het Oranjehotel in Scheveningen. Op 22 april is Gerard bij het Orde Dienst-proces ter dood veroordeeld. Neef Jan en zijn vrouw kregen op 24 april 1942 toestemming om Gerard nog vijftien minuten onder toezicht te spreken in Maastricht. Via Maastricht is Gerard gedeporteerd naar Sachsenhausen waar hij op 11 mei 1942 is gefusilleerd.

Jacob Catslaan 18

hier woonde
JULIUS GLÜCK
vermoord in
AUSCHWITZ
op 07-09-1942
65 jaar oud

Julius Glück is geboren op 12 maart 1877 in Daleke Dusinsky (Tsjechië). Hij was ongehuwd en studeerde bouwkunde, natuurwetenschappen en filosofie in Praag en Wenen. Later vestigde Julius zich in Berlijn en was hij directeur van een fabriek. Tijdens de Eerste Wereldoorlog diende hij als officier in het Oostenrijkse leger. In 1907 leerde hij Esperanto van professor Wilhelm Ostwald en sindsdien wijdde hij zijn leven aan het verder verspreiden van deze taal, als schrijver en cursusleider. Julius gaf radiolezingen, schreef boeken en artikelen voor kranten en tijdschriften. Ook in Nederland had Julius al zijn contacten. Julius accepteerde de uitnodiging van Julia Isbrücker, oprichtster van het Internationaal Esperanto-Instituut in Den Haag, om eind 1935 naar Nederland te komen. In Nederland ging hij met gelijke energie verder en slaagde hij ook weer in zijn onderwijs en propaganda van Esperanto. In 1937 vestigde Julius zich in Amersfoort op dit adres. Zijn contract bij de uitgeverijen Thieme en later Muusses leverde hem inkomsten.

Als de Duitsers in mei 1940 Nederland binnenvallen is Julius ernstig ziek. De kans om opnieuw te ontsnappen was geblokkeerd. Op 25 juni onderging hij een operatie. In november schreef hij aan collega Andres Cseh: "Mijn gezondheid is nu heel goed en ik zou veel kunnen doen. Maar wat? Na 34 jaar over Esperanto spreken is het nu de derde keer dat de omstandigheden afzwakken en mijn werk volledig onderbreken."

Het liep anders. Het registratieformulier van de M-Aktion vermeldt dat Julius Glück uit zijn huis is gehaald op 21 augustus 1942 en uit Amersfoort vertrok met alleen ondergoed, kleding en schoenen. Julius vertrok gedwongen naar Amsterdam, waar hij woonde op adres Plantage Muidergracht 17. Vanaf dit adres is Julius op 1 september 1942 weggevoerd naar Kamp Westerbork. Met transport nummer 16 is Julius op 4 september 1942 naar Auschwitz gedeporteerd en daar op 7 september 1942 vermoord.

Jacob Catslaan 35

hier woonden
MOZES MANHEIM
vermoord in
SOBIBOR
op 16-07-1943
61 jaar oud

EN

JETTJE FROUKJE MANHEIM-
COHEN
vermoord in
SOBIBOR
op 16-07-1943
54 jaar oud

Op 13 oktober 1920 trouwen Mozes Manheim en Jettje Froukje Cohen. Na hun huwelijk vestigt het paar zich in Rotterdam, waar een klein jaar later hun enige zoon, Robert Salomon (Bob), geboren wordt. Waarschijnlijk is het gezin liberaal Joods. Mozes is 38 jaar eerder geboren in Rotterdam. Hij heeft een oudere zus. Na hem komen drie broers, waarvan er twee op jonge leeftijd sterven, en nog een zusje. Geen van hen drie overleeft de oorlog. Jettje is 31 jaar als zij met Mozes trouwt. Zij komt uit een joods slagersgezin in Gorredijk. Zij heeft een oudere broer, drie jongere broers, waarvan er een na zes weken sterft en een zusje. Alleen haar jongere broer Hartog zal de oorlog overleven.

Als Jettje twintig jaar is gaat ze naar Amsterdam om als leerling-verpleegster haar opleiding te beginnen bij het Nederlands Israëlitisch Oude Mannen- en Vrouwenhuis aan de Nieuwe Kerkstraat. Na haar diplomering blijft zij daar werken en huurt een kamer in de Amsterdamse Van Woustraat. Op enig moment gaat zij als verpleegster aan de slag in het dan nog vrij nieuwe Centraal Israëlitisch Ziekenhuis in de Jacob Obrechtstraat, tot zij drie maanden vóór haar huwelijk intrekt bij haar inmiddels naar Den Haag verhuisde ouders.

Mozes treedt twee maanden voor zijn vijftiende verjaardag als technisch tekenaar in dienst bij het ingenieursbureau Schotel. Na de dood van de heer Schotel ontstaat er een samenwerking met Dwars, Heederik en Verhey (DHV) in Amersfoort. Het gezin Manheim volgt het werk naar Amersfoort in 1930, ook omdat dit beter is voor de gezondheid van zoon Bob, die astmatisch is. In 1932 betrekken zij daar hun comfortabele huis aan de Jacob Catslaan 35 dat dan nieuw is opgeleverd. De nummering van de huizen is nog niet aangebracht. Jettje, die altijd graag werkte, is dat als getrouwde vrouw en moeder blijven doen. In juni 1932 plaatst zij een advertentie in het Amersfoortsch Dagblad, waarin zij een 'net dagmeisje' vraagt, op het adres 'Jacob Catslaan laatste huis t.o. de kerk.'

Vervolg op pagina 14

Vervolg van pagina 13

Na zeven werkzame jaren in Amersfoort viert Mozes bij DHV zijn 40-jarig jubileum.

Als DHV in januari 1942 feestelijk haar vijftienvijftig jarig bestaan viert schrijft Mozes in het Liber Amicorum, dat door het gezamenlijke personeel wordt aangeboden, een terugblik op een plezierige werkervaring van 45 jaar.

In datzelfde voorjaar van 1942 krijgt Bob, die zendapparatuur bouwt voor het verzet, een tip dat hij gezocht wordt. Die nacht komen er twee mannen aan de deur om hem te halen, maar gelukkig slaapt Bob bij burens. De volgende dag krijgt hij van zijn ouders dfl 1200,- mee en hij vertrekt op de fiets naar Lemelerveld om daar onder te duiken. Hij overleeft de oorlog.

In augustus 1942 sluit het net zich rond de Joden in Amersfoort. Gezinnen worden gedwongen naar Amsterdam te verhuizen. Een formulier waarmee de inventaris van de Jacob Catslaan 35 officieel wordt overgedragen aan de bezetter vermeldt als datum 31 augustus 1942. Vermoedelijk zijn Jettje en Mozes op die dag naar Amsterdam vertrokken.

In Amsterdam wonen zij op tenminste drie adressen voordat zij bij de laatste grote razzia op 20 juni 1943 worden opgepakt en naar Westerbork gevoerd.

In Westerbork lukt het Jettje daar officieel aangesteld te worden als verpleegster. Ook wordt nog getracht voor Mozes een 'onmisbaarheidsverklaring' te verkrijgen van zijn werkgever. Helaas tevergeefs.

Op 12 juli 1943 vertrekken Mozes en Jettje, resp. 54 en 61 jaar oud, met de één na laatste trein naar Sobibor .

Jacob Catslaan 35

ROSE HENNY DWINGER-COHEN
vermoord in
AUSCHWITZ
op 12-02-1943
21 jaar oud

Rose Henny Dwinger-Cohen is geboren op 18 februari 1921 in Den Haag. Zij is een dochter van David Cohen en Estella Sientje Weiler. Haar moeder is overleden in 1938 in Amsterdam. Rose woonde in bij haar oom Mozes Manheim en tante Jettje Froukje Manheim-Cohen. In Amersfoort staat Rose geregistreerd als leerling van de Industrie- en Huishoudschool aan de Bekensteinselaan. Rose werkte vanaf 1 september 1941 als leidster van de linnenkamer in Het Apeldoornsche Bosch. Daar kwam zij in contact met Mozes Dwinger (20 sept 1920 in Groningen – 13 maart 1944 Midden-Europa) die daar vanaf 20 juni 1942 werkte als leerling-verpleegkundige. Mozes is geboren op 13 september 1920 in Groningen. Hij is een zoon van Abraham Dwinger en Keetje van der Reis. Kennelijk zijn Rose en Mozes niet gedeporteerd met het rechtstreekse transport naar Auschwitz op 22 januari 1943 van patiënten en personeelsleden van Het Apeldoornsche Bosch. Hoe en waar zij werden opgepakt en overgebracht naar Kamp Westerbork is onbekend, maar op 4 februari 1943 zijn zij samen in Kamp Westerbork in het huwelijk getreden. Op het huwelijksverzoek van 25 januari 1943 staat vermeld dat hun deportatie aanstaande was. Met transport nummer 49 is Rose op 9 februari 1943 naar Auschwitz gedeporteerd en daar op 12 februari 1943 vermoord. Haar echtgenoot Mozes is op 31 maart 1944 ergens in Midden-Europa overleden.

Antoni de Vries
Piet Rubens
Cornelis Huiszoon
Rosa Meyer-Werner
Willem van Hunnik
Oswald Reinhold Wilhelm Assmann
Gerrit Jonkman
Meta Fürstenberg-Schwab
Henriëtte Freund-Fürstenberg
Klara Freund
Levie Velleman

Margaretha Velleman-Cohen
Margarita Henriëtte Velleman
Marianna Rosa Velleman
Willem Hartog Velleman
Eliseba Esther Velleman
Gerard Catharinus van Grootheest
Julius Glück
Mozes Manheim
Jettje Froukje Manheim-Cohen
Rose Henny Dwinger-Cohen

Voor deze eenentwintig personen zijn Herdenkingsstenen gelegd op 16 mei 2018. Het was de vijftiende serie steenleggingen in Amersfoort. Er zullen in Amersfoort nog rond de honderdtwintig stenen worden geplaatst. De Herdenkingsstenen zijn gedenktekens bij de huizen van inwoners van Amersfoort die in de Tweede Wereldoorlog door de nazi's zijn vermoord. Het zijn zwart granieten stenen waarin de naam, plaats en datum van overlijden en leeftijd van de slachtoffers is gegraveerd.

De Stichting Herdenkingsstenen Amersfoort heeft voor de financiering van veel reeds gelegde stenen en voor alle nog resterende stenen de toezegging van de Balm Family Foundation. Voor al onze andere activiteiten zoals de organisatie van de steenonthullingen, onderhoud en vervanging van stenen, publiciteit en onderwijs en onderhoud website zijn wij afhankelijk van giften. Wilt u het werk van de Stichting Herdenkingsstenen Amersfoort steunen? Uw donatie is zeer welkom. Wij hebben een culturele ANBI status waardoor uw giften fiscaal aftrekbaar kunnen zijn. Bestuur en vrijwilligers worden voor hun werkzaamheden niet betaald.

*Bankrekening IBAN is:
NL 56 RABO 0134 7789 95
ten name van Stichting Herdenkingsstenen Amersfoort.*

Comité van Aanbeveling

Rolf van As
drs. Lydia Edelkoort-van der Vlerk
drs. Hans S. Joosten
ds. Alke Liebich
ing. Willemien Meershoek
mr. Aart Veldhuizen
drs. Frans Zwarts

voorzitter Ondernemers Binnenstad Amersfoort
stafmedewerker educatie Museum Flehite Amersfoort
oud-voorzitter Joodse Gemeente Amersfoort
predikant Johanneskerk Amersfoort
directeur Kamp Amersfoort
notaris te Amersfoort
vice-voorzitter Katholieke Raad Kerk en Jodendom (KRI)
